

การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว

A STUDY OF CONDITIONS OF OPERATION FOLLOWING THE PROJECT OF BUDDHIST WAY
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SAKAEO
EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹⁾ ชินวัฒน์ น้าทรัพย์ ¹⁾ จูไร โชคประสิทธิ์ ¹⁾ อรสา โกศลานันทกุล
¹⁾ Chinnawat Namsub ¹⁾ Jurai Chockprasit ¹⁾ Orasa Kosalanantakul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเจ้าของโครงการของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว จำนวน 217 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และในโรงเรียนขนาดเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ เป็นแบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ซึ่งได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง 5 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตรและด้านกรนิเทศ การปรับปรุง การดำเนินงาน จำนวน 60 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการทดสอบค่า t โดยใช้ค่า t - test สำหรับกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹⁾หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการนิเทศ การปรับปรุงการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ในเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ตำแหน่งต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The objectives of this research were to study and to compare operating conditions of Buddhist Way schools under the Office of Sakaeo Educational Service Area. This study was classified according to school sizes and done in large and small size schools. There were 217 samples of the study, including school directors, a school deputy director, and teachers of Buddhist Way schools.

The instrument used to collect the data was a set of 60-item questionnaires asking about the status of the respondents and the operating conditions of Buddhist way schools under the Office of Sakaeo Educational Service Area. The operation of the Buddhist way schools focused on five areas: public relations, adjustment of school atmosphere, learning improvement of every subject, improvement of extra curriculum activities, and supervision of operation improvement.

The statistics employed to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, and t-test for independent samples at a statistically significant level of 0.05.

The findings of the study were as follows:

1. Overall, the operating conditions of Buddhist Way schools under the Office of Sakaeo Educational Service Area were at a high level. The further study showed that the operation regarding adjustment of school atmosphere was at the highest level followed by improvement of extra curriculum activities. On the other hand, the operation regarding public relations was at the lowest level.

2. The following were the results of the comparison of the operating conditions of Buddhist Way schools under the Office of Sakaeo Educational Service Area.

2.1 The operating conditions of large schools and of small schools were different in each aspect and overall. In addition, the operation regarding adjustment of school atmosphere and the operation regarding improvement of the extra curriculum activities were different at a statistically significant level of 0.05. However, the operations regarding other areas were not found to be different.

2.2 The operating conditions of school administrators and teachers were not different.

ความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยแต่โบราณนั้น วัดเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา โดยมีพระภิกษุเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่ประชาชนในชุมชนนั้นๆ วัดเป็นสถานที่สำคัญทางการศึกษาของบุคคลทุกระดับชั้น มาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะ วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ เพราะในสมัยนั้นรัฐยังไม่ได้จัดการศึกษาให้แก่ราษฎร โดยตรง หลักสูตรการศึกษาก็ยังไม่ปรากฏแน่นอน แหล่งที่จะให้ความรู้แก่บุคคลก็คือที่บ้านและที่วัด สำหรับการศึกษาที่วัดซึ่งมีอิทธิพลเหนือชีวิตทางสังคมของคนไทยในการกำหนดรูปแบบประเพณีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายนั้นแบ่งเป็นวิธีการศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านวัด (จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์ อ้างถึงใน ฦๅฐกิตติ์ ศรีสันต์, 2548 : 1) ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาตามระบบโรงเรียน ทางราชการได้เข้ามาจัดการศึกษาเองโดยแยกโรงเรียนออกจากวัดและจัดเป็นระบบการศึกษาแห่งชาติขึ้น แต่การจัดการศึกษาของรัฐตามรูปแบบใหม่นี้ กระทำไม่ทั่วถึงทำให้บุคคลบางส่วนไม่ได้รับความเสมอภาคในทางการศึกษาอันอาจเนื่องมาจากหลายปัจจัยต่างๆ เช่น ความยากจน ชุมชนตั้งอยู่ในเขตทุรกันดาร ฯลฯ ด้วยเหตุที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งบุคคลนั้นได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอันมาก จึงพยายามแสวงหาการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งความก้าวหน้า นำพาเด็กและเยาวชนไทยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร้ขีดจำกัด กระทรวงศึกษาธิการ

จึงได้ส่งเสริมการจัดโรงเรียนวิถีพุทธขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่สำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการ กำลังเร่งดำเนินการ โรงเรียนวิถีพุทธนี้กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้เป็นจุดสำคัญของการนำคุณค่าของพระพุทธธรรมมาสู่สังคมไทย

โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นภาพสะท้อนถึงการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักไตรสิกขา มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และแสดงถึงความพยายามนำหลักพุทธธรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนสอดคล้องกับสมเด็จพระพุทธาจารย์ วัดสระเกษ กล่าวไว้ว่า “การปฏิรูปการศึกษาที่กล่าวกันว่าสอดคล้องกับรากฐานสังคมไทย ยังไม่มีครั้งใดจะตรงเท่าครั้งนี้ ที่ว่ายึดหลักไตรสิกขาเป็นหลักของโรงเรียนวิถีพุทธ กล่าวได้ว่าเป็นการเป็นศักราชใหม่ ขอให้มีความมั่นใจว่าเป็นหนทางที่ถูกต้องแล้ว ช่วยดำเนินต่อไปให้ถึงที่สุด สุดกำลังของตนเอง” โดยให้มีรูปแบบที่หลากหลายตามความเหมาะสมของโรงเรียนที่จะพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างดีที่สุด พร้อมกับสร้างสรรค์สภาพการดำเนินงานที่ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนมีความสุขและได้พัฒนาสังคมที่เคียงควบคู่กันไปสู่คุณค่า เมื่อโรงเรียนพัฒนาสู่วิถีพุทธ และได้พัฒนาจนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน จะสังเกตได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงและประโยชน์อันมากมายที่เกิดขึ้นมาที่เปี่ยมไปด้วยความงดงามและคุณค่า นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆ อย่างชัดเจน พร้อมกับการพัฒนาปัญญาและด้านอื่นๆ การพัฒนาที่จะให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขพร้อมๆ กัน ที่ว่ายากจะไม่ยากสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 9 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และกำหนดให้มี การปฏิรูปการศึกษา การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน ซึ่งต้องเร่งรัดให้เกิดการปฏิรูปการศึกษารวดเร็ว เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข” สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรู้เท่านั้นจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตของคนในสังคมยุคใหม่ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2544 : 6)

ปัจจุบันโรงเรียนวิถีพุทธเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษา 1 ใน 5 รูปแบบสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการดูแล โดยประยุกต์เอาหลักพุทธธรรมเข้ามามีใช้ในการพัฒนาและอยู่ภายใต้แนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ ด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการนิเทศ การปรับปรุง การดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีปัญหาการจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียนแหล่งเรียนรู้ไม่สะอาด ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้กลุ่มสาระ คณาจารย์ ครู ผู้บริหาร ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร

จัดการเรียนรู้ที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขา ด้านการปรับปรุง กิจกรรมเสริมหลักสูตร ขาดการพัฒนาต่อเนื่อง กิจกรรมไม่ต่อเนื่องขาดการควบคุมกำกับ นิเทศติดตาม ด้านการนิเทศการปรับปรุงการดำเนินงาน ขาดการติดตาม ไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง ขาดการปฏิสัมพันธ์ ไม่มีเมตตา กรุณา ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน ครูต่อนักเรียน ขาดการเอาใจใส่ดูแล ไม่สานงานต่อ ก่อให้เกิด ปัญหาในการบริหารจัดการ ยังมีปัญหาผู้ที่รู้ชัดในหลักพุทธธรรม ไม่ข้องแวะอธิบายมุข เป็นผู้ทรงศีล ปฏิบัติธรรมไม่ได้ ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหาร ที่ต้องอาศัยผู้บริหารในการกำกับดูแลให้โรงเรียนวิถี พุทธ มีประสิทธิภาพให้มากขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอด ุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ตรัสว่า “ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการฝึกอบรมในวันนี้ จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคต ของชาติในวันข้างหน้า”

จากปัญหาและสาเหตุที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกอย่างไรจึงจำกัด

คำสำคัญ

โรงเรียนวิถีพุทธ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเจ้าของโครงการของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีสภาพการดำเนินงาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเจ้าของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2549 จำนวน 488 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเจ้าของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2549 กำหนดขนาดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2545 : 104) ตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ได้จำนวน 217 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจาก ฌักกูทิตต์ ศรีสันต์ (2548 : 156-161) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ขนาดของโรงเรียน ของผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน / รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเจ้าของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2549 แบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2549 เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) มีจำนวน 60 ข้อ ในสภาพการประมาณค่างานด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการนิเทศ การปรับปรุงการดำเนินงาน

3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ดำเนินการโดย

3.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูลจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงโรงเรียนทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยออกหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว ทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายเหตุผลและความน่าจะเป็นในการเก็บข้อมูล และวิธีการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยออกพื้นที่ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองทุกโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วรอเก็บแบบสอบถาม

3.4 ในกรณีไม่พบผู้ตอบแบบสอบถามหรือกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะใช้ช่องคิดแสดมภ์ พร้อมจำหน่ายของถึงผู้วิจัย ขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน พร้อมเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ กรณีที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 5.2

4.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้ค่าสถิติทดสอบสมมุติฐาน ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่า t -test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการนิเทศ การปรับปรุงการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนพบว่า

การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุด คือ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธ อยู่ในระดับมาก

การดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนขนาดใหญ่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุด คือ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ในเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ตำแหน่งต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน ด้านการปรับปรุงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการนิเทศ การปรับปรุงการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนมีการจัดอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธ และสภาพการดำเนินงานด้านการปรับสภาพบรรยากาศของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก การจัดอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลถึงความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน และการจัดบรรยากาศให้กับบุคลากรและนักเรียนเป็นการเสริมทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้บุคลากรและนักเรียนได้นำไปปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ไพฑูรย์ กาญจนะประยูร (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับมากไปน้อย คือ พฤติกรรมของครูผู้สอน พฤติกรรมของนักเรียน พฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้น และอาคารสถานที่ ห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศและระดับชั้น โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพรพจน์ พจน์พัฒนาผล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิต ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาคารสถานที่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และสุรัตน์ ทองประเทศ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล ผู้บังคับบัญชา และบรรยากาศในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและความพร้อมทางปัจจัย อยู่ในระดับปานกลาง สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมแตกต่างกัน มีรายละเอียดความแตกต่างกัน 17 คู่ ดังนี้ กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษากับกลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล หน่วยตรวจสอบภายในกลุ่มบริหารงานบุคคลกับกลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากับทุกกลุ่ม และกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชนกับทุกกลุ่ม นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ตะกายโค (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า คุณลักษณะที่ดีของบุคลากรในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ด้านกระบวนการประกอบด้วย การเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา สីลสมาธิ ปัญญา การจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร การจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านผลผลิต ประกอบด้วย การพัฒนากาย สีล จิต และปัญญาอย่างบูรณาการของผู้เรียน และด้านผลกระทบ ประกอบด้วยบ้าน / ชุมชน วัด โรงเรียน (บวร) ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนได้ทำ

การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาคิดเป็น มีเหตุผล กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะต้องสร้างสรรค์และพัฒนาไม่ใช่กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรง และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนวิถิปุทธ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนอาจจะยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนวิถิปุทธอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมโครงการได้ไม่ทั่วถึง ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนวิถิปุทธยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณข พัดเย็นชื่น (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 รายด้าน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการค้นคว้าหาข้อมูล ด้านการวางแผน ด้านการสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน คือ โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพานิช พิสุทธิภักดิ์ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานประกันภัยจังหวัด ในภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานประกันภัยจังหวัด ในภาคตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ข้าราชการกับประชาชนมีทัศนคติต่อปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานประกันภัยจังหวัดไม่แตกต่างกัน

นอกจากนั้น สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2548 : 3) ได้กล่าวถึงโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเด็กไปในทางที่ดีขึ้น เด็กมีความอ่อนน้อมมากขึ้น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหายาเสพติดลดลงมาก เด็กมีความเรียบร้อยและร่าเริง โรงเรียนสามารถเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของชุมชนในบางเรื่องได้ด้วย เป็นการประสานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ให้เป็นที่พักของสังคม สอดคล้องกับ สิทธิกร มณีรินทร์ (2547 : 3) ที่กล่าวว่า ด้วยคุณค่าอันอันันต์ขององค์ความรู้ในพุทธธรรมและระบบไตรสิกขาที่ชัดเจนในการให้การศึกษา พัฒนาผู้เรียนทุกวัย ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เต็มที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้ว ให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถิปุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ในเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะไม่ว่าโรงเรียนจะสังกัดอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาไหน แต่ละโรงเรียนต่างก็ยึดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานเหมือนกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

3. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ตำแหน่งต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะว่าตำแหน่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในแต่ละตำแหน่งย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงานที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านการนิเทศ ติดตาม แผนงาน โครงการของกิจกรรมแต่ละด้านให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

2. โรงเรียนควรมีมุมหรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิต เจริญภาวนาอย่างเหมาะสม

3. โรงเรียนควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

4. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างมีเหตุผล (โยนิโสมนสิการ)

5. โรงเรียนควรมีการนิเทศกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

3. ควรศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บรรณานุกรม

- ณัฐกิตติ ศรีสันต์. 2548. การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
ในภาคตะวันออก. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.เจ้อจันทร์ จงสถิตอยู่. 2544. ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ยุทธ ไถยวรรณ. 2545. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วาสนา ต๊ะกาบโค. 2548. การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูริย์ กาญจนะประยูร. 2548. การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเกาะ
โพธิ์ด้วยงามวิทยา จังหวัดชลบุรี. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรพจน์ พจน์พัฒนาพล. 2548. การจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิต สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาละโว้งเขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรัตน์ ทองประเทศ. 2549. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ชลบุรี เขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรนุช พัดเย็นชื่น. 2548. ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพานิช พิสุทธิภักดิ์. 2543. ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานประกันภัยจังหวัด
ในภาคตะวันออก. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. 2548. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.
พิมพ์ครั้งที่ 2 ศูนย์บริการโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน.
- สิริกร มณีรินทร์. 2547. เสวนาแนวพุทธ ปาฐกถา และปุจฉา-วิสัชนา เรื่อง "การศึกษาแนวพุทธ -
โรงเรียนวิถีพุทธ". พฤษภาคม 2546.